100 جىلدىق كۈرەس جولىندا جاڭا ساپارغا اتلانايلىق

بۇل شۇئىلا العا باسۋ جولىن نۇرلاندىردى

ـــ جيڭگاڭشان رۋحى جونىندە شولۇ

جۇڭگو كومپارتىيەسىنىڭ رۋحانىي شەجىرەسى

□ شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ ئەتلىسى لاي شيڭ

90 نەشە جىلدىق الدى، جيڭگاڭشان ماۋپيڭ باجياۋلوۋ. شام بىلتەسىنىڭ ئالسىز جارىعى ۋزاق ئتۇندى نۇرلاندىرىپ تۇر.

ماي شام تۇبىندە ماۋ زىدۇڭ جولداس «جۇڭگودا قىزىل اكمىيات نەلىكتەن ئۇمىر سۇرە الادى؟»، «جيڭگاڭشاندىكى كۇرەس» سىندى ەكى شۇئىلالى شەئارماسىن جازدى، ول ماركسيزمدى جۇڭگوشالاندىرۇ-دىڭ ۋلى بەتاشارىنا اينالدى، وندا "سەنمىدى بەكەمەدەۋ، قاجىرلىلىقپەن كۇرەس جاساۋ، شىندىقتى ئىس جۇزىنەن ىزدەۋ، جاڭا جولدى ەرلىكپەن اشۇ، بۇقاراعا سۇيەنۋ، باتىلدىقپەن جەڭسكە جەتۋ" سىندى جيڭگاڭشان رۋحىنىڭ شۇئىلاسى جارقىراۋدا.

بۇل شۇئىلا جۇڭگو كومپارتىيەسىنىڭ پارتىيەسىن تالاي ـ تالاي اسۇلاردان اسىپ، 100 جىلدىق شۇئىلا جاراتۋعا باستادى؛ بۇل شۇئىلا ۋاقىت پەن كەڭىستىكتەن القىپ، جاڭا داۋىردە ساۋلە شاشتى.

(1)

قاراڭعى تۇنەكتە جۇڭگو كومپارتىيەسىنىڭ جۇڭگونى جارىققا باستاعان ۋىت ۋشقىنىن تۇتاندىردى.

1927 ـ جىلى زور توڭكەرىس ساتسزدىككە ۇشىراعاننان كەيىن، نانچاڭ كوتەرىلىسى، كۇزگى جىيىن ـ تەرىن كوتەرىلىسى، ت. ب ىركەس ـ تىركەس ساتسزدىككە ۇشىرادى. بىرەۋلەر تورىعىپ ۇمىتسىزدەنسە دە، بىرەۋلەر قوشتاسپاستان كەتىپ قالسا دا، بىرەۋلەر ساتقىندىق ىستەپ جاۋ جاققا وتسە دە، تاباندى كومپارتىيەسىنە سوندا دا الاۋدى بىيىك ۇستاپ العا ىلگەرىلەپ، ۇشقىننان جالىن قاۋلاتۋعا بولاتىندىعىنا بەرىك سەنىپ، العان بەتتەن قايتپاستان جيڭگاڭشاندا-عى قىزىل تۇ تۇبىندە ىنتىماقتاسا شايقاس جاسادى.

لۇ دىميڭ، كۇزگى جىيىن ـ تەرىن كوتەرىلىسىنىڭ باس قولباسشىسى، قۇربان بولعاندا 22 جاستا؛

جاڭ زىچيڭ، قىزىل 4 ـ ارميا 11 ـ شىسىنىڭ شجاڭى، قۇربان بولعاندا 28 جاستا؛

ژاڭ ىرجو، قىزىل 4 ـ ارميانىڭ سانموژاڭى، قۇربان بولعاندا 25 جاستا؛

...

جيڭگاڭشان توڭكەرىستىك قۇربانداىر قابىرستاندىعىنىڭ قۇرمەتپەن كورۋ زالىندا قۇربانداردىڭ ەسىمدەرى قاتار ـ قاتار بولىپ ويلىعان. نەبارى 2 جىل 4 ايعا سوزىلعان جيڭگاڭشان كۇرەسىندە جيىنى 48 مىڭنان استام ادام قۇربان بولىپ، ورتا ەسەپپەن كۇننە 60 ادام ئومىرىن قيدى.

ماركسيزمگە دەگەن بەرىك سەنىم، سوتسياليزم مەن كومپۇنيزمگە دەگەن بەرىك نانىم جيڭگاڭشان رۋحىنىڭ جانى. سەنىم بولعاندىقتان دا توڭكەرىستىك اعا بۇىندار باسى كەسىلىپ، ىستىق قانى توگىلسە دە پەيىل بولدى.

ئومىر شەكتى، سەنىم ماڭگىلىك.

2016 ـ جىلى 2 ـ ايدا باس شۇجي شي جينپيڭ جياڭشيدە تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزگەن، قىزمەت تەكسەرگەن كەزدە بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: جيڭگاڭشان جۇڭگو توڭكەرىسىنىڭ بەسىگى. جيڭگاڭشان مەزگىلىنىڭ بىزگە قالدىرعان ەڭ قىمباتتى بايلىعى ـــ ۋاقىت پەن كەڭىستىكتەن القىعان جيڭگاڭشان رۋحى. بۇگىن ئبىز جاڭا ئداۋىر شارت ـ جاعدايىمەن ۇشىراستىرىپ، مۇراتقا تاباندىلىقپەن، قايسارلىقپەن تالپىنۋعا، شىندىقتى ئىس جۇزىنەن ىزدەي وتىرىپ جاڭا جول اشۋعا، قاجىرلىلىقپەن كۇرەس جۇرگىزىپ قيىن قامال الۋعا، بۇقاراعا سۇيەنىپ جەڭسكە ۇمتىلۋعا تاباندى بولىپ، جيڭگاڭشان رۋحىن جاڭا داۋىردە شۇئىلا شاشتىرۋىمىز كەرەك.

سەنىم ـــ شۇئىلا، سەنىم ۇشىن كۇرەسكەن جان ـــ شۇئىلاعا تالپىنۋشى.

كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ شايقاسىندا جيڭگاڭشان توڭكەرىستىك بايىرعى رايونى سۇيىچۋان اۋدانى جۇشي قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيىي زوۋ چيشىڭدى قامتىعان بۇكىل ەلدەگى 1800دەن استام پارتيا مۇشەسى، كادر قۇربان بولدى.

جاڭا تيپتى ايدارشا ۋيرۋس وكپە قابىنۋ ىندەتى توسىن كەلگەن قيىن ـ قىستاۋ ساتتە، بۇكىل ەلدە 39 ميلليوننان استام پارتيا مۇشەسى، كادر ىندەتكە قارسى اتانۋدىڭ ئبىرىنشى شەبىندە شايقاس جۇرگىزىپ، 400گە تاياۋ پارتيا مۇشەسى، كادر حالقتىڭ ئومىرىن، سالامات ىنتىعىن قورعاۋ جولىندا قىمباتتى ومىرلەرىن قيدى.

(2)

سول كەزدەگى ىركەس ـ تىركەس ساتسزدىككە تەر قالانى وزەك ەتكەن توڭكەرىس جولىنىڭ جۇگودا ىسكە اسۋى مۇلدە مۇمكىن ەمەس ەكەندىگىن دالەلدەدى.

توڭكەرىس جولى قايدا بارىپ، قايدا تۇرادى؟ قالاعا شابۋىلداۋدى تاستاپ، جيڭگاڭشاندا اينالا شايقاس جۇرگىزۋ كەرەك! ماۋ زىدۇڭ باسقان وسى قادام جۇڭگو توڭكەرىسىنىڭ شىت جاڭا باستاماسىنا اينالدى.

جيڭگاڭشاندا جۇڭگو كومپۇنيستەرى جۇڭگو توڭكەرىسىنىڭ ئىس جۇزىندەگى تيانات ەتىپ، ماركسيزمنىڭ جالپىعا بىردەي اقيقاتىن جۇڭگو توڭكەرىسىنىڭ ناقتى امالىاتىمەن تەعىز ۇشاستىرىپ، "اۋىل ـ قىستاق ارقىلى قالانى قورشاۋ، قارۋلى كۇشپەن بيلىكتى تارتىپ الۋ" سىندى شىت جاڭا جولدى ىزدەپ تاپتى.

شىندىقتى ئىس جۇزىنەن ىزدەۋ، ەرلىكپەن جاڭا جول اشۋ ـــ جيڭگاڭشان رۋحىنىڭ ۇيىتقىسى. توڭكەرىس وسلاي، قۇرىلىس پەن رەفورما دا وسلاي، بارلىعىندا، ئسوز جوق، ئىس جۇزىندەگى شىعار ئتۇيىن ەتىپ، بۇرىنعىلار ئجۇرىپ كورمەگەن جولدى اشۋعا باتىل بولۋ كەرەك.

2017 ـ جىلى 2 ـ ايدا جيڭگاڭشان قالاسى بۇكىل ەل بويىنشا الدىمەن كەدەيلىكتەن ارىلىپ، قالاپاقتى الپ تاستاعاندىعىن رەسمي جاريالاپ، ەلىمىزدىڭ كەدەيلىكتەن شەگىندىرۋ مەحانيزمىنان كەيىنگى كەدەيلىكتەن ارىلىپ، قالاپاقتى الپ تاستاعان العاشقى كەدەي اۋدان بولىپ، جيڭگاڭشاننىڭ تاريحىندا جاڭا تاراۋ اشتى.

اۋەلگى ماقساتتا تاپجىلماي بەرىك تۇرىپ، قايراتتانا العا ىلگەرىلەدى، 100 جىلدان بەرى جۇڭگو كومپۇنيستىك پارتياسى 100 ميلليوندىعان حالقتى باستاپ، قاتەرلى وتكەل، اساۋ اعندا شىت جاڭا جورىق باستاپ، جۇڭگوشا سوتسياليستىك داڭعىل جولعا ئتۇستى.

باس شۇجي شي جينپيڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: "جۇڭگوشا سوتسياليزم جولىنىڭ، نازارياسىنىڭ، ئتۇزىمىنىڭ، مادەنيەتىنىڭ ۇزدىكسىز دامۋى ورىكەندەپ كەلە جاتقان ەلدەردىڭ وسزامانداناۋعا بەت الۋ جولىن كەڭەيتىپ، دۇنيە جۇزىندەگى جەدەل دامۋدى كوزدەۋمەن بىرگە، ئوزىنىڭ دارالىعىن ساقتاپ قالۋدى ئۇمت ەتەتىن ەمەلەكەتتەر مەن ۇلتتارعا شىت جاڭا تالعام ازىرلەپ، ادامزات ماسەلەسىن شەشۋگە جۇڭگو پاراساتى مەن جۇڭگو جوباسىن ۇسىندى".

2021 ـ جىلدا تۇرىپ بولاشاقتا كوز جىبەرسەك، جۇڭحۋا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۋىن بەتكە العان جول انىعۇرلىم ايقىندالىپ، قادامى انىعۇرلىم بەكەمدەلەتۇستى ـــــ

"جۇڭحۋا ۇلتى ەڭسە كوتەرۋدەن، بايۋدان قۇدىرەتتەنۋگە دەيىنگى ۇلى شارىقتاۋدى قارسى الىپ، جۇڭحۋا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۋدى جۇزەگە اسىرۋى كەرى قايتارۋعا كەلمەيتىن تاريحي ۇدەرىسكە قادام تاستادى!".

(3)

بىرەۋلەر بىلاي دەيدى: جۇڭگو كومپۇنيستىك پارتياسى نەعۇرلىم ساتسزدىككە ۇشىراعان سايىن سولعۇرلىم ەرجۇرەك بولا تۇسەتىن ساياسي پارتيا، قاتەرلى جاعدايدا قۇتىلاتىن كەرەمەت كۇشكە يە، كىسى سەنگىسىز كەرەمەت ناتيجەلەردى ۇزدىكسىز جاراتتى.

جيڭگاڭشاندا ماۋ زىدۇڭدى ۋاكىل ەتكەن جۇڭگو كومپۇنيستەرى گومىنداڭنىڭ سۇراپىل اسكەري شابۋىلى مەن ەكونوميكالىق قۇرساۋلاۋىندا ئبىر "كەرەمەت ئستى" ئساتتى ورىندادى ـــ "ئبىر ەلدە توڭىرەگىن اق اكمىيات قورشاپ وتىرعاندا ئبىر نەمەسە بىرنەشە شاعىن قىزىل اكمىيات رايوندارىنىڭ ۇزاق ۋاقىت ئومىر ئسۇرۇي دۇنيە ئجۇزى ەلدەرىندە ەجەلدەن بەرى بولماعان ئىس".

تاريحي تاجىريبە بىزگە جۇڭگو كومپۇنيستىك پارتياسىنىڭ تاريحقا ايشقتالىپ قالاتىن تالاي ـ تالاي كەرەمەتتەردى جاراتا الۋى قاجىرلىلىقپەن كۇرەس جۇرگىزۋ سندى ماڭىزدى "اسلىنىڭ" بولعاندىعىنان ەكەندىگىن ئتۇسىندىردى. قاجىرلىلىقپەن كۇرەس جۇرگىزۋ پارتيامىزدىڭ ساياسي قاسيەتى جانە تاڭداۋلى ئداستۇرى ئارى جيڭگاڭشان رۋحىنىڭ ىرگە تاسى.

جاڭا كەزەڭ جاڭا بورىش جۇكتەدى، جاڭا ساپار جاڭا ىسكەرلىك كورسەتۋگە شاقىرۋدا. جيڭگاڭشان قالاسى قازىنا جالپى مولشەرى شاعىن، كاسىپ سالاسىنىڭ ساتىسى تومەن، جاڭالىق اشۋ قابىلەتى ئالسز بولۋ سياقتى ماسەلەلەردىڭ جيڭگاڭشانىڭ ەڭ كورنەكتى ولقىلىق ماسەلەسى ەكەندىگىن تولىق اڭعاردى. بۇكىل ەلمەن، بۇكىل ولكەمەن قادامداس تۇرىدە سوتسياليستىك وسزامانداناۋدى نەزگىزىنەن جۇزەگە اسىرۋ ئۇشىن، جيڭگاڭشان، ئسوز جوق، "14 ـ بەسجىلدىق" مەزگىلىندە قادامدى جەدەلدەتۋ، نەگىزدى بەكەمدەۋ كەرەك، سوندىقتان "14 ـ بەسجىلدىق" مەزگىلىندەگى دامۋدىڭ نەگىزگى نىساناسى تۇگەلدەي جياڭشي ولكەسىنىڭ، جي ـ ان قالاسىنىڭ نىسانا تالابىنان ئسال جوعارى ەتىپ بەلگىلەندى.

"بۇل نىسانا 'سەكىرىپ شاپتول ۇزۋدەي' كۇرەس كۇيىن بەينەلەۋمەن بىرگە، جيڭگاڭشاننىڭ دامۋ ئىس جۇزىندىگىنە دە ۇيلەسەدى، ئبىز بارىنشا قۇلشىنساق بولعانىمىز، سىكە اسىرۋعا ابدەن بولادى"، ـ دەدى جيڭگاڭشان قالاسىنىڭ باستىعى جياۋ شۇەجۇن.

ادام كۇرەسپەن الۋەتتەنەدى، پارتيا كۇرەسپەن گۇلدەنەدى، ەمەلەكەت كۇرەسپەن قۇدىرەتتەنەدى.

بۇگىن جۇڭگو كومپۇنيستىك پارتياسى جۇڭگو حالقىن ىنتىماقتاستىرىپ، باستاپ، ەكىنشى 100 جىلدىق كۇرەس نىساناسىن جۇزەگە اسىرۋدىڭ جاڭا ەمتيحان تاپسىرۋ جولىنا تاعى شىقتى. ساپار الىس، تەك قايسارلىقپەن سايىسپ، قاجماي ـ تالماي كۇرەس جۇرگىزگەندە عانا، جاڭا كەرەمەت ناتيجەلەردى ۇزدىكسىز جاراتۋعا بولادى.

(4)

500 شاقىرىمدىق جيڭگاڭشاندا تاۋلار جاسىل جەلەك جامىلعان، حۋاڭياڭجيەنى قورعاۋ شايقاسى جەڭىس ەسكەرتكىشى اسقايىپ تۇر.

1928 ـ جىلى 8 ـ ايدا گومىنداڭ كەرتارتپاشىلارىنىڭ 4 تۇانى جيڭگاڭشانعا شابۋىل جاسادى، بازاداعى بۇقارانىڭ كومەگىندە قىزىل ارميا 300 ادامعا جەتپەيتىن اسكەر كۇشىمەن 6000عا تاياۋ جاۋدىڭ شابۋىلىن تويتارىپ، از قولمەن كوپ جاۋدى جەڭۋدەي كەرەمەتتى جاراتتى.

"كۇش پارقى سونشاما زور بولسا دا، قىزىل ارميا وسى شايقاستىڭ جەڭىسىنە قالايشا قول جەتكىزدى؟"، ـ دەپ سۇرادى تالاي ساياحاتشى.

"مۇنىڭ جاۋابى پارتيا مەن قىزىل ارميانىڭ باستان ـ اياق حالىق بۇقاراسىمەن بەينەتتە دە، زەينەتتە دە بىرگە بولپ، بۇقارانى تولىق جۇمىلدىرىپ، الىنباس قۇرىش قامال ورناتقاندىعىندا"، ـ دەپ جاۋاپ بەردى ئتۇسىندىرۋشى.

بۇقارانى تەعىز ىنتىماقتاستىرۋ، بۇقاراعا سۇيەنۋ ـــ جيڭگاڭشان توڭكەرىستىك بازاسىنىڭ قۇرىلۋى مەن دامۋىنداعى ماڭىزدى اسىل. مەيلى ۋاقىت قالاي زىمىراسىن، باستان ـ اياق حالىققا سۇيەنۋ، بارلىعىن حالىق ئۇشىن ىستەۋ ـــ كومپۇنيستەردىڭ وزگەرمەس قاسيەتى.

"حالىق ئۇشىن قىزمەت ىستەۋدەن" "حالىقتى وزەك ەتۋگە تاباندى بولۋعا" دەيىن؛ "حالىقتىڭ كۇن سايىن ارتىپ وتىرعان زاتتىق مادەنيەت قاجەتىن" قاناعاتتاندىرۋدان "حالىقتىڭ كۇن سايىن ارتىپ وتىرعان تاماشا تۇرمىسقا دەگەن قاجەتىن" قاناعاتتاندىرۋعا دەيىن جۇڭگو كومپۇنيستىك پارتياسى حالىقتى ولشەم ەتىپ، حالىق "كوزىمەن كورە الاتىن" اۋەلگى ماقساتىن بورىشپەن، "پايدالانۋعا جاقسى" دەموكراتيالىق تۇزىمەمەن، "سەنىم ارتا الاتىن" پارتيا ـ بۇقارا بايلانىسىمەن، "جارامدى" باقىلاۋ مەحانيزمەمەن حالىقتىڭ سەنىمىنە قول جەتكىزدى، حالىقتىڭ قولداۋىنا يە بولدى.

جاڭا دا ەلەۋلى تاريحي وتكەلدە جۇڭحۋا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۋى العا قاراي ئتىپتى دە ۇلكەن قادام تاستايتىن بولادى، ئبىر ميلليارد 400 ميلليون جۇڭگو حالقى وسزامانداناعان قوعامعا قول ۇستاسا اياق باسىپ، بىرگە بايۋدى بىرتىندەپ جۇزەگە اسىراتىن بولادى، بۇل ادامزات تاريحىنداعى تىڭ تەرەڭ ئرى ئىس بولماق.

"كومپۇنيستىك پارتيا ەشقانداي ئبىر سيقىرلىق ونەر ىستەتكەن جوق، ولار تەك قانا حالىق كوكسەگەن وزگەرىستى تۇسىنە ئبىلدى". 70 نەشە جىلدىق الدىندا امەريكالىق ئتىلشى باي شيۋدى مەن جيا اننانىڭ «جۇڭگوداعى نايزاعاي كۇركىرى» اتتى كىتابىنداعى وسى اسەرىمەن جۇڭگو كومپۇنيستىك پارتياسىنىڭ حالىق تۇرعىسىن ئتۇسىندىرۋ سوندای جاناسمدى.

بىلىك دەگەنىمىز حالىق، حالىق دەگەنىمىز بىلىك.

وتاننىڭ تاۋى مەن سۋى ايىندى، داڭعىل دا جارقىن جول. ۇلى پارتيا قۇرۋ رۋحىن اسقاقتاتىپ، وشپەس جيڭگاڭشان رۋحىن جالعاستىرعان جۇڭگو كومپۇنيستەرى ماڭگى بوساڭسمايتىن رۋحانى كۇيمەن، العان بەتتەن قايتپايتىن كۇرەس بەينەسىمەن ئداۋىردىڭ ئۇمتىن اقتايتىن، حالقتىڭ ئۇمتىن اقتايتىن، اعا بۇىنداردىڭ ئۇمتىن اقتايتىن ناتيجەلەر جاراتۋدا.

(شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ 7 ـ ايدىڭ 21 ـ كۇنى نانچاڭنان بەرگەن حابارى)

توكيو ولىمپيادا سپورت جارىسىنا نازار

5:0مەن ئۇندىستاندىق شەبەردى جەڭدى

توقتاربەك 16 مەتىنىڭ قاتارىنا كىردى

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ئتلشىسى حۋاڭ شيڭ

7 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇنى توكيو ولىمپيادا-سىنداعى بوكس جارىس مايدانىنان شات حابار تارالدى. جۇڭگو بوكس كوماندا-سىنىڭ ساڭلاعى توقتاربەك تاڭاتقان 0 : 5مەن ئۇندىستاندىق شەبەردى جەڭىپ، 75 كيلوگرامدىق سالماقتاعىلار بويىنشا 16 مەتىنىڭ قاتارىنا كىردى.

"ول ولىمپيادا سپورت جارىسىنا تۇڭعىش رەت قاتىناسىپ وتىرعانىمەن، ايرىقشا ۇستام-دىلىقپەن ئۇزىن سەرگەك ۇستاپ، جاتتىقتىرۋشىنىڭ ورنالاستىرعان مىندەتتەرىن جاقسى ورىندادى"، ـ دەدى مەملەكەتتىك بوكس كوماندا-سىنىڭ جاتتىقتىرۋشىسى، شينجياڭ بوكس كوماندا-سىنىڭ باس جاتتىقتىرۋشىسى ابدۇشكۇر ئمجيت جارىستان كەيىن تىلشىگە.

توقتاربەك پەن ئۇندىستاندىق شەبەر ەكەۋى دە ازيا رايونىنداعى ولىمپيادا سپورت جارىسىنىڭ دايىندىق جارىسىندا ئۇشىنشى بولعان. ەكى جاق كەزىندە 2 رەت بەلدەسىپ، اربىرەۋى ئبىر رەتتەن جەڭگەن.

"مەن وزىمە ئار كۇنى بۇگىن كەشەگىدەن دە جاقسى بولۋىم كەرەك دەگەن تالاپ قويىپ وتىردىم. قازىر ئۇزىمدى بىلتىرعىدان ئتىپتى دە كۇشەيە تۇسكەندەي سەزىنەمەن"، ـ دەگەن ەدى توقتاربەك جارىسقا دايىندالىپ جاتقان كەزىندە نىق سەنىمەمەن.

2000 ـ جىلعى سيدنەي ولىمپيادا سپورت جارىسىندا شينجياڭنان 75 كيلوگرامدىق سالماق دارەجەسىندەگى بوكس ساڭلاعى ابدىراحمان ابليكىم جۇڭگو كوماندا-سىنا جارىسقا قاتىناسىپ، شينجياڭنان تۇڭعىش رەت ولىمپيادا سپورت جارىسىنا قاتىناسقان بوكس سپورتشىسىنا اينالعان بولاتىن. 21 جىلدان كەيىن، ولىمپيادا سپورت جارىسىنىڭ 75 كيلوگرامدىق سالماق دارەجەسىندەگىلەردىڭ بوكس جارىسىندا دەنە ئبىتىمى ەڭگەزەردەي التايلىق جىگىت توقتاربەك 0 : 5مەن ارپىتەسىن جەڭىپ جەڭىپ الدى.

توقتاربەكتىڭ الداعى قارسىلاسى برازيلياىلىق شەبەر، جارىس 7 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى ساعات 16دا وتكىزىلەدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

تۇرمىسمىز راسىندا بارعان سايىن جايلى بولپ بارادى"، ـ دەدى قىستاق تۇرعىنى ابدۇرازاق وسمانىنىڭ ئسوزىن جالعاپ شاتتانا "مەن بىيل شيە ساتىپ 150 مىڭ يۋان كىرىس كىرگىزدىم".

"تولىق جەمىس بەرەتىن مەزگىلگە ۋتەكەندە شيەنىڭ مۇ باسىندىق كىرىسى ادەتتە 30 مىڭ يۋاننان اسادى، ەڭ جوعارى بولعاندا 60 مىڭ يۋاننان اسادى"، ـ دەدى مىشياحۇڭ ۇلكەن شيە ەگىنشىلەر كاسىپتىك سەلبەستىك كووپەراتيۋىنىڭ القا باستىعى تۇرعۇن احمەت ـــ "بىيل وتباسىمىز 2 مۇ جەردەگى شيەدەن 120 مىڭ يۋان كىرىس كىرگىزدى".

"قىستاق 'ەكى كومىتەتى' كوپشىلىكتى باستاپ شيە ەگىپ، بالداي ئتاتتى جاڭا تۇرمىسقا قول جەتكىزدى، شيە اعاشى قىستاق تۇرعىندارىنىڭ 'ئدىلدالى اعاشنا' اينالدى"، ـ دەدى شامالباق قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيىي ئيۇسۇپقادىر تۇرسۇن، ـ "بۇكىل قىستاق بويىنشا 1200 مۇ جەرگە شيە اعاشى ەگىلدى، قىستاق تۇرعندارى وتباسى سايىن شيە اعاشىن ەكتى".

بۇگىنگى دوڭگەلەك داۋلەتتى تۇرمىس جايلى ايگىمە بولسا، قىستاق تۇرعندارى وزگەرىستەردى ئبىر ـ بىرلەپ ايتىپ شىعادى: "قىستاعىمىزدىڭ شيەسى جەرگىلىكتى ورىندا تانىمال، ساتۇدان ەشقانداي الاڭدامايمىز".

جۇىق جىلداردان بەرى شامالباق قىستاعى شيە كاسىپ سالاسىن زور كۇشپەن دامىتىپ، مىڭ مۇدان اسا ئىتىن "كىشكەنتاي شيە" اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋگە دەم بەرەتىن "ۇلكەن كاسىپ سالاسىنا" اينالدى. قازىر قىستاقتاعى "ميشياحۇڭ" شيەسى شينجياڭنان شىعىپ، بۇكىل مەملەكەتكە بەت الىپ، جەرگىلىكتى ورىننىڭ ايتۇلى تانىسقىسىنا اينالدى. قىشقىل دا ئتىل ۇيىرەتىن شيە اۋىلداستار تۇرمىسىنىڭ اجارىن اشا ئتۇستى.

شامالباق قىستاعىنىڭ شيە باقشاسىنىڭ جانىندىعى اۋتوكولىك توقتاتۋ الاڭى ساياحاتشىلاردىڭ اۋتوكولىگىنە تولعان. ساياحاتشىلاردىڭ نازارىندىعى شيە باقشاسىنىڭ كەلبەتى قىستاق تۇرعندارىنىڭ بايۋ ۇمىتى، ول سونەمەن بىرگە اۋىل ـ قىستاق ساياحاتىن دا جاندىرادى.

ساياحاتشىلار جىل سايىن كوبەيىپ، اپتا سوڭىندا ادام كوبەيگەندە كىرىس 15 مىڭ يۋانعا جەتەدى"، ـ دەدى شيە باقشاسى مۇزىكالى تاعامجايىنىڭ قوجايىنى نۇرمامەت تۇراپ: "تۇرمىسمىز كۇن سايىن جاقسارىپ كەلەدى، بۇنى پارتيانىڭ حالقتى اۋقاتتاندىرۋ ساياساتىنان بولە قاراۋعا بولمايدى!".

شامالباق قىستاعىنىڭ جان سانى كوپ، جەرى از، جان باسىندىق ەگىستىك جەرى نەبارى 0.8 مۇ، ەكونوميكالىق نەگىزى ئبىرشاما ئالسز. قىستاق "ەكى كومىتەتى" "ۇعىسۋ، تىمىدىلىك جاساۋ، توعىستىرۋ" بويىنشا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اتەرەتىنىڭ كومەگىندە قىستاق تۇرعندارىن باستاپ "شيە +" ۇلگىسى ارقىلى "كوركەم كورىنىستى تاماشالاۋدى، جاس جەمىس تەرۋدى، ئتاتتى دامنەن اۋىز ئتىۋدى" كوزگە تۇسەر وزگەشەلىك ەتىپ، "شيە گۇلى مەرەكەسى"، "شيە تەرۋ مەرەكەسى" سياقتى ماركالاردى تۇلعالاپ، ەرەكشە جەمىس ورمان شارۋاشىلىعى مەن اۋىل ـ قىستاق ساياحاتىن ۇشتاستىردى. قازىر شامالباق قىستاعىنىڭ بالالار سايىران باقشاسى، جەمىس تەرۋ باقشاسى، شارۋالار شاتتىعى ساياجايى جەرگىلىكتى ورىننىڭ تانىمال كورىنىس تۇيىنىنە اينالدى.

"قازىر قىستاعىمىزدىڭ شارۋالار شاتتىعى ساياجايى 14كە جەتىپ، اس ـ سۋ ورنى 28گە ارتىپ، قىستاعىمىزدان جانە ماڭايداعى قىستاقتان 400دەن ارتىق ادامدى جۇمىستانۋعا باستاپ، جان باسىندىق ورتاشا ايلىق كىرىسى 2500 يۋاننان جوعارى بولدى"، ـ دەدى ئيۇسۇپقادىر، "وتكەن جىلى بۇكىل قىستاقتىڭ جان باسىندىق ورتاشا تازا كىرىسى 9854 يۋان بولدى، بىيل 10 مىڭ يۋاننان اسرۋدان ئۇمىت بار".

كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ جەتىسىنگەن بەكەمدەۋدى، كەڭەيتۋدى اۋىل ـ قىستاقتاعى گۇلدەندىرۋمەن ئونىمدى ۇشتاستىرۋ بارىسىندا شامالباق قىستاعى تۇرعندارىنىڭ كىرىس ارتتىرۋ ارناسى بارعان سايىن كەڭەيدى.

"باقتىنى تۇرمىستى كۇرەس جاساۋ بارىسىندا جۇزەگە اسىردىق!". تۇرعۇننىڭ سىڭعىرلاعان كۇلكىسى شيە باقشاسىن جاڭعىرتتى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

ساپاسىندا اۋىل شارۋاشىلىعىنا، اۋىل ـ قىستاقتا، شارۋالارعا قاراۋ كەرەك. كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ جەتىسىنگەن بەكەمدەۋدى، كەڭەيتۋدى اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋمەن ئونىمدى ۇشتاستىرۋ بارىسىندا ىشكى دامۋ قوزعاۋشى كۇشى مەن دامۋ مىرشەڭدىگىن كۇش سالا ارتتىرۋ ايرىقشا ماڭىزدى. اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋ ۇزاق مەزگىلدىك، جاپالى، كۇردەلى تاريحي بارىس، ئسوز جوق، ئبىر ئستى ئبىر ىسكە جالعاپ ىستەپ، ئبىر جىلدى ئبىر جىلعا جالعاپ ىستەپ، ۇرپاقتان ـ ۇرپاققا جالعاپ ىستەپ، قادام سايىن ئىز قالدىرىپ اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋدىڭ ورنىقتى قادامىمەن الىسقا جەتۋىن ىلگەرىلەتۋ كەرەك. سوندا عانا جاپپاي دوڭگەلەك داۋلەتتىلىكتىڭ نەگىزى ئتىپتى دە بەرىك، ساپاسى ئتىپتى دە جاقسى، سەنىمى ئتىپتى دە مەعىم بولادى.

جاڭا تاريحي باستامادا ئبىز قولايلى جاعدايدان ۇتىمدى پايدالانىپ، ئبىر نيەتپەن كۇش قوسىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىن، اۋىل ـ قىستاقتى، شارۋالاردى دامىتۋ نىساناسىن كوزدە ۇستاپ، قايراتتانا ىلگەرىلەپ، كۇرەسكەرلىك كۇيمەن اناعۇرلىم مول باقتىقا قول جەتكىزەيىك.

("لەپتى لەبىز" ماقالا جولداۋ پوچتا ساندىعى: xjrbplb@126.com)

مەكەن ـ جايىمىز: ئۇرىمجى قالاسى حۇتىۋان سولتۇستىك جولى 500 ـ ئنومىر، تاراتۋ ورتالىعى: 5593062، جارناما باسقارماسى: 5593341 پوچتا ئنومىرى: 830028، ايلىق باعاسى 19 يۋان، جىلدىق باعاسى 228 يۋان